

Világűrjog

-

Az emberiség közös öröksége és a jövő nemzedékek érdekei

Nagy Boldizsár előadása az ELTE Állam- és Jogtudományi
Karán
2015

Világúrjog

<http://esamultimedia.esa.int/multimedia/virtual-tour-iss/>

TÖRTÉNET

1957 Szputnyik (szovjet)

1958 Explorer (USA)

1961 Gagarin (szovjet) – emberes űrrepülés

1969 Holdra lépés (USA)

1971 Szaljut űrállomás (szovjet)

1981 Űrrepülőgép (USA)

1998 Nemzetközi Űrállomás (ESA tagállamok, Japán, Kanada, Oroszország, USA)

Kétezres évek: előkészületek az emberes kereskedelmi űrrepülésre + az űrtevékenység fokozódó magánosodása (kereskedelmiesítése)

2014: Tíz évnyi repülés utána Rosetta eléri a 67P/Churyumov–Gerasimenko-üstököt és leszálló egysége (Philae) landol a 4 km hosszú égitesten

Magyarország:

1980 Farkas Bertalan űrrepülése

2015 Magyarország csatlakozik az Európai Űrügynökséghez, az ESA-hoz

Ld. A Magyar Tudomány tematikus számát (2015 szeptember):

<http://www.matud.iif.hu/2015/09/Tartalom.htm>

A FŐ SZERVEZETEK

Világűr Békés Felhasználásának Bizottsága ("Világűrbizottság ").

UNCOPUOS <http://www.unoosa.org/oosa/en/ourwork/copuos/index.html>

Tudományos és Műszaki Albizottság

Jogi Albizottság

ENSZ Világűriroda (United Nations Office for Outer Space Affairs

/UNOOSA/ <http://www.unoosa.org/oosa/index.html>

Európai Űrügynökség (European Space Agency, ESA)

www.esa.int

Nemzeti űrügynökségek

NASA, Roskosmos, Jaxa, etc.

Magyarország: Magyar Űrkutatási Iroda a NFM
kebelében

A VILÁGŰRJOG „ALAPSZERZŐDÉSEI”

Az 1967. évi Szerződés az államok tevékenységét szabályozó elvekről a világűr kutatása és felhasználása terén, beleértve a Holdat és más égitesteket ("**Világűrszerződés**").

Az 1968. évi Megállapodás az űrhajósok mentéséről, az űrhajósok hazaküldéséről és a világűrbe felbocsátott objektumok visszaszolgáltatásáról ("**Mentési megállapodás**").

Az 1972. évi Egyezmény az űrobjektumok által okozott károkért való nemzetközi felelősségről (**Felelősségi egyezmény**)

Az 1974. évi Egyezmény a világűrbe felbocsátott objektumok nyilvántartásba vételéről (**Regisztrációs egyezmény**)

Az 1979. évi Megállapodás az államok tevékenységéről a Holdon és más égitesteken (**Hold megállapodás**)

Részes államok 2015 tavaszán a felsorolás sorrendjében: 103; 94; 92; 62; 16,

A VILÁGŰRJOG ÉS -KUTATÁS KÖZPONTI KÉRDÉSEI

- A. Szuverenitás vagy nemzetköziesítés? Elhatárolás, joghatóság, geoszinkron pálya**
- B. A békés felhasználás**
- C. A távérzékelés és a közvetlen műholdas műsorszórás jogi dilemmái**
- D. Biztonság az űrben**
- E. Regisztráció és űrfelelősség**
- F. Hold megállapodás - az emberiség közös öröksége**
- G. Az űripar és az űrkutatás gazdasági és gyakorlati vonatkozásai**

SZUVERENITÁS VAGY NEMZETKÖZIESÍTÉS? ELHATÁROLÁS, JOGHATÓSÁG, GEOSZINKRON PÁLYA

A világűr *res communis omnium usus*, azaz mindenki által szabadon használható, de senki által nem kisajátítható "dolog".

Világűrszerződés

Szuverenitás/kisajátítás tilalma (II. cikk)

„[a] világűrt, beleértve a Holdat és más égitesteket, sem a szuverenitás igényével, sem használat vagy foglalás útján, sem bármilyen más módon **egyetlen nemzet sem sajátíthatja ki.**”

Szabad használat (I. cikk)

„A világűrt, beleértve a Holdat és más égitesteket, valamennyi állam az egyenlőség alapján és a nemzetközi joggal összhangban minden megkülönböztetés nélkül szabadon kutathatja és használhatja, és az égitestek minden területére a bejárás szabad.”

A világűr bárki által szabadon kutatható és használható

SZUVERENITÁS VAGY NEMZETKÖZIESÍTÉS? ELHATÁROLÁS, JOGHATÓSÁG, GEOSZINKRON PÁLYA

Elhatárolás

Fizikai (Kármán vonal, 100 km?)

Funkcionális

Joghatóság

A regisztráló állam joghatóságába tartozik. Űrállomás: szegmensenként

Geostacionárius (geoszinkron) pálya

Egyenlítő síkja, 35754. Egy nap a keringési idő. „Áll” az űrobjektum.

1976, **Bogotai nyilatkozat**: Ecuador, Indonézia, Kenya, Kolumbia, Kongó, Uganda és Zaire, valamint Brazília, mint megfigyelő igényt támaszt a felette levő szakaszra – a nemzetközi közösség elutasítja

A BÉKÉS FELHASZNÁLÁS

Nem katonai vagy nem agresszív?

Hold: teljes demilitarizálás

Világűr: csak „**nukleáris fegyver**eket vagy bármely másfajta **tömegpusztító fegyvert** hordozó semmilyen objektumot”

Katonai felhasználás állandó: Ld. Pl. X-37B ember nélküli USA űrrepülőgép, 22 hónapos útja (2012 december – 2014 október) + számtalan földmegfigyelő és távközlési alkalmazás

A TÁVÉRZÉKELÉS ÉS A KÖZVETLEN MŰHOLDAS MŰSORSZÓRÁS JOGI DILEMMÁI

Távérzékelés

Aktív, passzív

Adat: nyers, feldolgozott adat – értelmezve: információ

1986: A Föld világűrbeli távérzékelésének elvei:

A távérzékelést megengedett

Az érzékelt államnak joga van a rá vonatkozó adathoz vagy információhoz "ésszerű költségtérítés fejében".

Kereskedelmileg elérhető képek („images”) idejétmúlttá tették

Műholdas műsorszórás

1982: ENSZ alapelvek: nemzeti besugárzás

ITU: ennek megfelelően definiálja a hullámhosszt és a lábnyomot

BIZTONSÁG AZ ŰRBEN

Mentési megállapodás

„Ha egy űrhajó személyzete baleset, veszély, szándékan kívül vagy kényszerből végrehajtott leszállás folytán valamelyik Szerződő Fél joghatósága alá tartozó területen száll le, ez a Fél **azonnal megtesz minden lehetőt** a személyzet megmentésére és minden **szükséges segítség megadására**".

Űr-környezetszennyezés

Több mint 21000 törmelék darab mozgását követik az 500 000-ból.

Maximális sebességük: 17500 mérföld/óra!

Az űrállomást (is) rendszeresen el kell mozdítani az összeütközések elkerülésére

Alapelvek az űr-szemét keletkezésének mérséklésére

Pl. Világűrbizottság, 2007 http://orbitaldebris.jsc.nasa.gov/library/Space%20Debris%20Mitigation%20Guidelines_COPUOS.pdf

Külön alapelvek a **nukleáris erőforrások használatáról** (Kozmosz 954!)

WASTE IN SPACE

Currently, a thick band of levitating space junk—composed primarily of broken satellite pieces and discarded rocket boosters—skirts the Earth. Two or three times a day, a satellite circling our planet narrowly misses a torrent of the orbital debris. This phenomenon has jeopardized not only current space travelers, but future missions as well.

WHAT IS SPACE DEBRIS?

Nonfunctional, human-made materials in orbit caused by everything from spent booster stages to satellite collisions and explosions.

73%

of tracked debris reside in low-Earth orbit (LEO), 1,200 miles above our planet's surface.

HOW MUCH SPACE JUNK IS UP THERE?

The amount of space debris larger than four inches in diameter in Earth's orbit being tracked by the U.S. Space Surveillance Network:

More than **21,000** = objects

500,000 objects

Estimated amount larger than one centimeter in diameter—or the size of a marble.

 There are another tens of millions of paint chip-like pieces that measure smaller than a centimeter.

WHY IT'S A SERIOUS PROBLEM

Traveling at such hyper-velocities, any particle of space junk presents a considerable threat to spacecraft for any nation. And with more hardware flying around Earth's orbit, the potential of collisions between spacecraft and large orbital trash only continues to grow.

FASTER THAN THE SPEED OF SOUND

The speed of sound travels at approximately **768 mph** on a normal day.

In order to remain in orbit, the fragments in space have to move along at least 20 times that speed, and can go up to almost

18,000 mph.

TOO CLOSE FOR COMFORT

About 1,000 times a day, satellites and debris pass less than 5 miles from each other. Considering how expansive space is, this distance is striking.

COLLISIONS & EXPLOSIONS INCREASE DEBRIS

CHINA'S ANTI-SATELLITE MISSION

In 2007, China intentionally destroyed one of their weather satellites in space, and the event led to a

 900-piece cloud of debris.

THE FIRST MAJOR IMPACT

February 10, 2009:

The 15,000 mph collision of the private Iridium 33 satellite and Cosmos 2251, a Russian military spacecraft, left a trail of approximately 2,900 pieces of low-Earth orbit debris.

Together, these two events combined increased the number of debris in low-Earth orbit by

more than 60%

*Not taking into account everything that has accumulated over the past 50 years.

MN FIVE

SOURCES: NASA, WALL STREET JOURNAL, U.S. SPACE SURVEILLANCE NETWORK, SPACE.COM, UNIVERSITYOY.COM, NATIONAL GEOGRAPHIC, ESA DEBRIS OFFICE

Forrás: <http://news.stlpublicradio.org/post/waste-space-puzzle-millions-pieces-és-Nasa>

REGISZTRÁCIÓ ÉS ÚRFELELŐSSÉG

Lajstromozási egyezmény:

A „felbocsátó állam” kifejezés jelenti

„1. azt az államot, amely **űrobjektumot bocsát vagy bocsáttat fel;**

2. azt az államot, amelynek **területét vagy berendezéseit** űrobjektum felbocsátására használják fel;

... az 'űrobjektum' kifejezés magában foglalja **az űrobjektum részeit**, valamint a **felbocsátó járművet** és ennek részeit is.”

Felelősség

Földön: **abszolút** (kivéve saját állam)

Világűrben: **vétkességi**

Igényérvényesítés: állam útján, diplomáciai védelem

Az űripar és az űrkutatás gazdasági és gyakorlati vonatkozásai

• Gyakorlat

- Mezőgazdaság
- Egészségügy
- Környezetvédelem
- Fenntartható fejlődés
- Katasztrófavédelem
- Oktatás
- Területgazdálkodás
- Kutatás és fejlesztés
- Szállítás
- Távközlés
- Humanitárius segítség
- Béke és biztonság

OECD: Space economy at a glance

- 2013: 900 000 embert foglalkoztat a világon
- Az űrgazdaság költségvetése: 50 milliárd USD az OECD országokban + 24 milliárd Brazíliában, Indiában, Kínában és Oroszországban.
- Az űrszektor bevétele 2013-ban: 256.2 milliárd USD!
- (33% űreszköz gyártók, beszállítók, 8,4 % műhold működtetők, 58% fogyasztóknak nyújtott szolgáltatások)

Az emberiség közös öröksége és a jövő nemzedékek érdekei

AZ EMBERISÉG KÖZÖS ÖRÖKSÉGÉT ALKOTÓ, VAGY ANNAK JAVASOLT TÁRGYAK ÉS TÉRSÉGEK (ERŐFORRÁSOK)

MÁR EGYEZMÉNYBEN ÉS SZOKÁSJOGBAN SZEREPELNEK

1. A NEMZETI JOGHATÓSÁGON TÚLI TENGERFENÉK ÉS ALTALAJ BELEÉRTVE AZ ÓCEÁNOK FENEKÉN HEVERŐ ÉRC-RÖGÖKET, AMELYEK KRÓMOT, NIKKELT, MANGÁNT ÉS REZET TARTALMAZNAK. (1982. évi tengerjogi egyezmény)
2. A NAPRENDSZER BOLYGÓI, - KIVÉVE MAGÁT A FÖLDET - MINDEN KINCSÜK ÉS A HOZZÁJUK VEZETŐ ÉS AZOKAT ÖVEZŐ PÁLYÁK. (1979. évi Hold megállapodás)

JAVASLATOK, AMELYEK MÉG NEM KÖTELEZŐEK:

1. A GEOSTACIONÁRIUS PÁLYA
2. A VILÁG ÉGHAJLATA
3. A DÉLI SARK
4. A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG/ A GÉNKINCS
5. A FÖLD TERMÉSZETI ÖRÖKSÉGE, ANNAK BIZONYOS ALRENDSZEREI (ESŐERDŐK, STB.)
6. A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

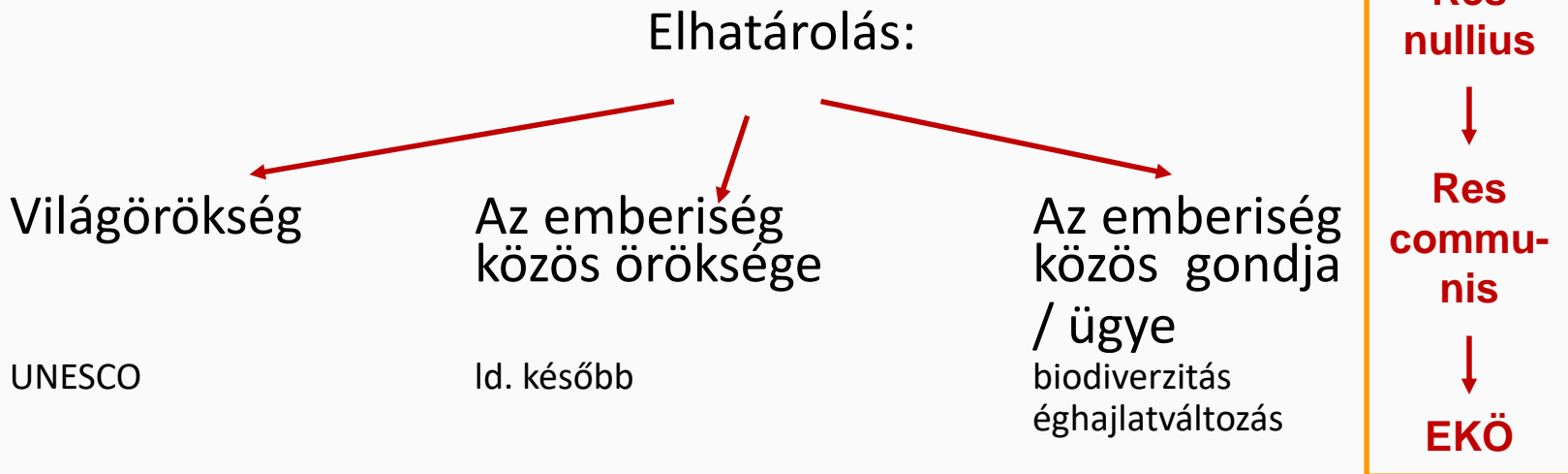
TÖRTÉNET – FOGALOM - DOKTRÍNA

Bibliai és egyéb előzmények (Rousseau: „a termés mindenkié, a föld pedig senkié”)

Arvid **Pardo**, Málta képviselője az ENSZ-ben: 1967. augusztus 18.

Az emberiség közös öröksége:

Bizonyos tárgyaknak/térségeknek az emberiség, mint egész javát kell szolgálniuk, ezért kivonandók az állam általi elsajátítás és a mindenkinek nyitva álló kiaknázás rendszeréből és speciálisan szabályozandók.

A doktrína: a pozitív jogból és az elméletből párolt „ideáltípus” egyik konkrét rezsim sem felel meg neki pontosan

Az EMBERISÉG KÖZÖS ÖRÖKSÉGÉNEK PILLÉREI

Hozzáférés	Használat	Hasznok megosztása
1. Nincs állami szuverenitás	4. Csak békés célokra használható	7. Egy rezsimet kell létrehozni
2. A természeti erőforrásokat nem lehet szabadon kiaknázni	5. A tudományos kutatás szabad	8. Az előnyökből az egész emberiség részesítendő
3. Minden állam/egyén részt vehet az igazgatásában/managementjében	6. A környezet hátrányos változtatása tilos	9. Kellő figyelmet kell fordítani a jövő generációkra

1. NINCS ÁLLAMI SZUVERENITÁS

Sem az államok sem természetes vagy jogi személyek nem sajátíthatják ki az emberiség közös örökségét alkotó területeket és jelenségeket, sem a szuverenitás igényével, sem használat vagy foglalás útján.

Az ENSZ Tengerjogi Egyezménye (UNCLOS.) 137 §
Megállapodás a Holdról (H.M.) XI (2) §

- Geostacionárius pálya!
- Bizonyos szuverén funkciók gyakorlása

2. A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKAT NEM LEHET SZABADON KIAKNÁZNI

Az emberiség közös örökségét alkotó területek természeti kincsei nem sajátíthatóak ki szabadon azokon csupán használat vagy foglалás címén tulajdont szerezni nem lehet

UNCLOS 137 + 133 §, H.M. XI (3) §

H.M. „natural resources in place”

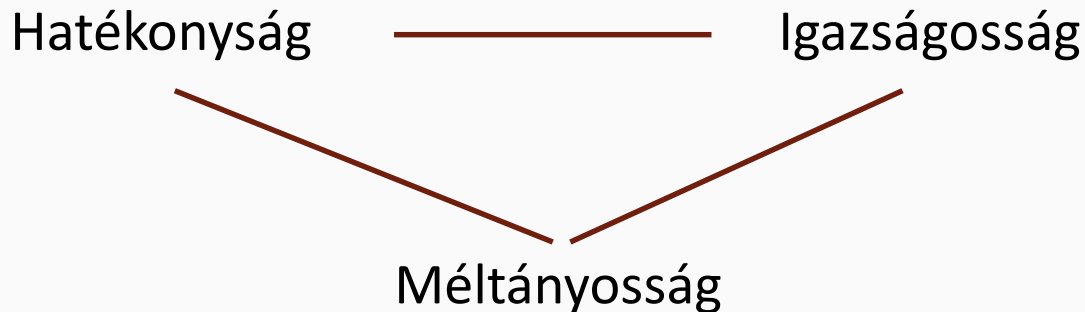
UNCLOS: „ásványok” elidegeníthetők – az Egyezményvel és a Hatóság szabályzatával összhangban

Hogyan lehet „tulajdont” szerezni ?

⇒ a rezsim mondja meg

3. MINDEN ÁLLAM/EGYÉN RÉSZT VEHET AZ IGAZGATÁSÁBAN/ MANAGEMENTJÉBEN

Az emberiség közös örökségének az igazgatásában és a kezelésében minden ember és állam részt vehet

Részt vegyen-e a döntésben az, aki a végrehajtásában nem fog?
(Antarktisz!)

Államok – társadalmak(népek) – emberek – jövő generációk

UNCLOS:137 (2)+153 (1)+156 (2) = emberiség –Hatóság –részes
államok

H.M. XI (4) és (5) részes államok

4. CSAK BÉKÉS CÉLOKRA HASZNÁLHATÓ

*Az emberiség közös öröksége kizárólag békés célokra
használható*

UNCLOS 141 és 143 §, H.M. 3§

Mi békés cél?

Nem agresszív?

Nem katonai?

Tilos: fegyver állomásoztatás – kísérlet – katonai létesítmény –
gyakorlat – erőszak, fenyegetés

5. A TUDOMÁNYOS KUTATÁS SZABAD

Az emberiség közös örökségét minden állam, kompetens nemzetközi szervezet és személy szabadon kutathatja

UNCLOS, 238, 254. §, H.M. 6. § (+ 4 (1) § = a Hold kutatása az emberiség közös vállalkozása)

Kívánatos-e a teljes kutatási szabadság (több mint 200 évvel a felvilágosodás kezdete után...) (Kizárólagos gazdasági övezet, távérzékelés, kisbolygók, Antarktisz viták)

Az állam ellenőrzése kiterjed a kutatókra milyen feltételekkel adandó át a tudás?

6. A KÖRNYEZET HÁTRÁNYOS VÁLTOZTATÁSA TILOS

Az emberiség közös örökségét érintő tevékenységek nem okozhatnak hátrányos környezeti változást

Már a 2749 sz. ENSZ közgyűlési határozat a tengerfenék használatának elveiről rögzíti 11. elvben.

UNCLOS 209 § megelőzés, csökkentés, ellenőrzés
Progresszív végrehajtási szabályok (joghatóság!)

Világűr: H.M., VII. §

Kiterjed: világűr ↔ világűr

Föld

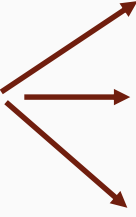
Felelősség – van-e károsult, ha magát a világűrt szennyezik? Ki léphet fel?

7. EGY REZSIMET KELL LÉTREHOZNI

Az emberiség közös öröksége használatának, kiaknázásának módja és mértéke normatívan (egy rezsim útján) meghatározandó

UNCLOS: XI rész + 1994. évi Megállapodás az alkalmazásáról

H.M.: XI. cikk „mihelyst az ilyen kiaknázás közeli lehetőséggé válik”

Rezsim: Termőképesség (teherbíró képesség) meghatározása
Az aratásban(megterhelésben) részvétel jogának szétosztása
Az előnyök szétosztása a „társtulajdonosok” között

Rezsim jogi meghat: Anyagi és eljárási normák + viszonylag zárt struktúrája, amely + egy terület használatának illetve tevékenység megvalósításának + a hasznok szedésének és szétosztásának a módját + lehetőleg az összes érintett tekintetében meghatározza

Nem elengedhetetlen a szervezet! Ami kell: előrelátás + zártság, átfogó jelleg+elvárások konvergáló mezője+minél autonómabb („rezsim érdek”)+nem közvetlen reciprocitás, hanem végtelen ismétlődés

8. AZ ELŐNYÖKBŐL AZ EGÉSZ EMBERISÉG RÉSZESÍTENDŐ

Az emberiség közös öröksége használatának és kiaknázásának az előnyeiből az egész emberiséget kell részesíteni

V.ö. Res Nullius vagy res communis omnium usus

ÚJ JOGALAP!

Új SZUBJEKTUM

UNCLOS 140 § „a Területen folytatott tevékenységeket az emberiség mint egész hasznára kell végrehajtani, tekintet nélkül az államok földrajzi helyzetére, akár partiak, akár tengerparttal nem rendelkezők, de különlegesen mérlegelve a fejlődő államok szükségleteit...” A Hatóság fog gondoskodni a „megkülönböztetésmentes” és méltányos megosztásról

H.M. IV. cikk: „minden ország javára és érdekében” (már az 1967. évi Világűrszerződés is ezt írta elő)

COPUOS ma is vizsgálja, pontosan mit jelentsen

8. AZ ELŐNYÖKBŐL AZ EGÉSZ EMBERISÉG RÉSZESÍTENDŐ (FOLYT.)

Tudjuk

Ki vágja fel a tortát

„Mivel” vágja fel

Nem tudjuk

Lesz- torta

Ki mennyit kap

Előny \neq anyagi haszon

Nem esett a nemzeti elsajátítás áldozatául

Garantált, természetbeni hozzáférés

Racionális management

Békés célú felhasználás

Jövő generációknak megőrzés

Technikai és technológiai tudás-átadás

Jótékonyág vagy „kárpótlás” részt-nem-vételért

4 aspektus: - nemzeti/állami érdeken túlira mutat

- új szerzősmód (jog)alapja

- elmozdulás „kárpótlás” felé

- „túlterjedés”

- szuverén tevékenységbe kívülálló beleszól

- jelennel szemben a jövőt védi

9. KELLŐ FIGYELMET KELL FORDÍTANI A JÖVŐ GENERÁCIÓKRA

Az emberiség közös örökségének a használata és kiaknázása során kellő figyelmet kell fordítani a jövő nemzedékek érdekeire, az emberiség közös öröksége megóvándó a számukra

Pardo még javasolta, UNCLOS-ban közvetlenül nincs (de: környezetvédelem!)

H.E.: XI §

Más dokumentumok: bőven (ld. az ea. következő részét)

LÉTEZIK-E AZ EMBERISÉG, ALANYA-E A NEMZETKÖZI JOGNAK?

I. Létezik-e = különbözik-e az államok összességétől –van-e saját érdeke?

II Jogképes-e

III. Cselekvőképes-e

IV. Ki képviselje?

LÉTEZIK-E AZ EMBERISÉG, ALANYA-E A NEMZETKÖZI JOGNAK?

I. Létezik

A totalitás több, mint összetevői

Voltak/vannak önkormányzattal nem rendelkező területek

Szerves részei a jövődől nemzedékek (nem egyszerűen eljövendől állapota)

Emberiség volt az államok létrejöttel előtt is és lesz eltűntük után

II. Jogképes

Nem bonyolultabb, mint nagyobb állam

Azonos nagyságrendű partner hiánya nem akadály (az államnak sincs saját jogrendjében)

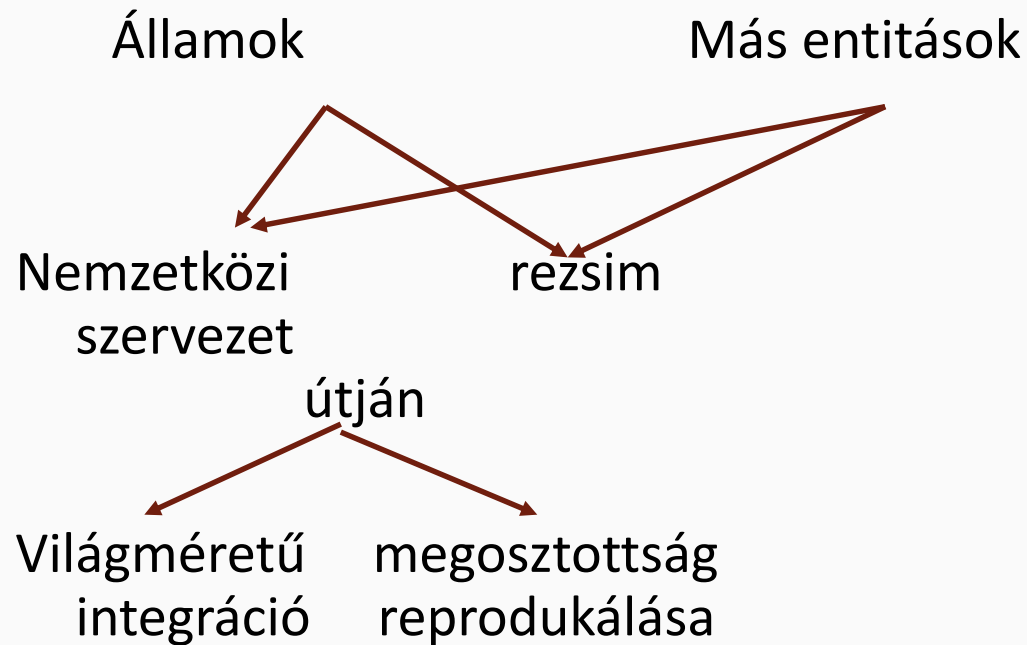
Az emberiség közöl örökségére vonatkozó normák értelmezésénél azt kell feltételezni, hogy a kifejezésnek van jelentése

Szerződés kedvezményezettje lehet akkor is, ha cselekvőképtelen

LÉTEZIK-E AZ EMBERISÉG, ALANYA-E A NEMZETKÖZI JOGNAK?

III. cselekvőképessége korlátozott - ügygondnokra (képviselőre) van szüksége

IV. Képviselet:

A legfontosabb: a jövő nemzedékek képviselete **VELÜNK SZEMBEN!**

A JÖVŐ GENERÁCIÓKRÓL MIÉRT IS VÉDENÉNK ŐKET?

Mennyit érdemes befektetni ma azért, hogy 20 év múlva ne haljon meg valaki? (USA - azbeszt rendelet)

Miért ne szállíthatnánk a paksi kiégett fűtőelemeket az Antarktiszra?

Kell-e félretenni helyet a geostacionárius pályán a jövő nemzedékeknek?

Érdemes-e lemondani a bősi áramtermelésről a szigetközi/csallóközi vízkinccs majdani kitermelése érdekében?

A jövő generációk érdekeiről – gyakorlati veszélyek

1. Túlfogyasztás /kimerítés	2. Rongálás	3. Diszkriminatív hozzáférés
- lefölözés	- hulladéktermelés és lerakás	- egy generáción belül
- tudatlan herdálás	- szennyezés	- generációk között
- teljes kiaknázás / elpusztítás	- rossz gazdálkodás	

A JÖVŐ GENERÁCIÓK ÉRDEKEIRŐL – GONDOLATI VESZÉLYEK

A jövő generációt fenyegető veszélyek a gondolkodásban:

- 1. Diszkontálás, azaz a jövő leértékelése a
jelenhez szemben**
- 2. A politikai gondolkodási választási ciklusokat
követő logikája**
- 3. A mindennapi gondolkodás csapdája: az egyén
szempontjából ésszerű tett közös katasztrófához vezet. (A
lehelők tragédiája)**

Érvelési utak a jövő generációk védelmében

1 Jog	2. Etika:	3. Világ- szemlélet	4. Világvallások hiedelemrendszerek
<p>Egyezmények: (néhány példa)</p> <p>1972 UNESCO világörökség</p> <p>1979 Hold megállapodás</p> <p>1992 Biológiai sokféleség</p> <p>1992 Éghajlatváltozás</p> <p>1996 Bálnák védelméről a Fekete és a Földközi t.</p> <p>Nem kötelező dokumentumok, u.n. „puha jog”</p> <p>1972 Stockholmi nyilatkozat</p> <p>1982 Természeti Világkarta</p> <p>1992 Riói Nyilatkozat</p> <p>1997 A fenntartható fejlődés elvei</p> <p>2002 Johannesburgi Nyilatkozat</p>	<p>*Rawls: igazságosság mint méltányosság</p> <p>*Wenz: formális etika: egyenlőség</p> <p>*Barry: esélyegyenlőség: a választás megőrzése</p> <p>*Goodin: a gyengébb védelme</p> <p>*utilitarizmus: haszon-maximálás*</p>	<p>*Care: kiterjesztett közös sors</p> <p>* Streeten: ösztönös vágy</p> <p>* Hardin: múlt/jövő szerves kapcsolat</p> <p>* Partridge: transzcendencia vágy</p> <p>* Farber: utódvédelem végtelen lánc</p>	<p>Kereszténység</p> <p>Hinduizmus</p> <p>Buddhizmus</p> <p>Judaizmus</p> <p>Iszlám</p> <p>Indián világlátás</p> <p>Kommunizmus</p>

SZELLEMTÖRTÉNETE

Filozófiai

Hagyományok, amelyek szerint a Föld természeti (és kulturális) örökségét csak „kölcson kaptuk” az utódainktól és át kell adnunk nekik

Rawls: A theory of justice, 44. pont

Partridge, Barry, Streeten, Stone

A máltai Jövő generációk központja - a 90-es években

Jogi

Az emberiség közös öröksége

Stockholm, 1972

A KÖTELEZETTSÉG FORRÁSA SOFT LAW

Stockholm Declaration, UN Conference on Environment, 1972

Principle 1

Man has the fundamental right to freedom, equality and adequate conditions of life, in an environment of a quality that permits a life of dignity and well-being, and *he bears a solemn responsibility to protect and improve the environment for present and future generations*

*World Charter for Nature
(GA Res 37/ 7 of 28 October 1982)*

Reaffirming that man must acquire the knowledge to maintain and enhance his ability to use natural resources in a manner which *ensures the preservation of the species and ecosystems for the benefit of present and future generations*

Rio Declaration, UNCED, 1992

Principle 3

The right to development must be fulfilled so as to equitably *meet developmental and environmental needs of present and future generations.*

A KÖTELEZETTSÉG FORRÁSA

SOFT LAW

*United Nations Millennium Declaration
A/RES/55/2 18 September 2000*

“We recognise that, in addition to our separate responsibilities to our individual societies, *we have a collective responsibility to uphold the principles of human dignity, equality and equity at the global level.* As leaders we *have a duty* therefore to all the world’s people, *especially the most vulnerable and, in particular, the children of the world, to whom the future belongs.*”

*Johannesburg Declaration on Sustainable Development
4 September 2002 A/CONF.199/20,*

26. We recognise that *sustainable development requires a long-term perspective* and broad-based participation in policy formulation, decision-making and implementation at all levels....

37. From the African continent, the cradle of humankind, we solemnly pledge to the peoples of the world *and the generations that will surely inherit this Earth* that we are determined to ensure that our collective hope for sustainable development is realised

***1997 UNESCO Általános értekezés:
Nyilatkozat a jelen nemzedékek felelősségéről a jövő nemzedékek
iránt***

12 cikk

Felelősség

A választás szabadsága

Az emberiség vég nélküli fenntartása

A földi élet megóvása

A környezet védelme

A biológiai sokféleség védelme

A kulturális örökség védelme

Az emberiség közös öröksége

Béke

Fejlődés és oktatás

Diszkriminációtilalom

Alkalmazás

A KÖTELEZETTSÉG FORRÁSA – SOFT LAW

Rio+20 (1992)

„A jövő, amit szeretnénk

...

86. We will also consider the need for promoting intergenerational solidarity for the achievement of sustainable development, taking into account the needs of future generations, including by inviting the Secretary-General to present a report on this issue.”

Ld. még: „Intergenerational solidarity and the needs of future generations” Report of the Secretary-General, 5 August 2013

2015 ENSZ Fenntartgató fejlődési célok:

„We are determined to protect the planet from degradation, including through sustainable consumption and production, sustainably managing its natural resources and taking urgent action on climate change, so that it can support the needs of the present and future generations.”

A KÖTELEZETTSÉG FORRÁSA

TÉTELES JOG

Korai utalások a jövő nemzedékekre:

ENSZ Alapokmány, 1945

Nemzetközi bálnavadászati egyezmény

Újabbak:

Fajokat és a biológiai sokféleséget védők

Levegővédelmi és éghajlatváltozási

A tengeri környezetet védő egyezmények

A nemzetközi vízfolyásokra vonatkozó egyezmények

Általános környezetvédelmi megállapodások

A kulturális és az épített örökségre vonatkozó szerződések

A KÖTELEZETTSÉG FORRÁSA BÍRÓI DÖNTÉSEK

Nemzetközi Bíróság: *Gabcikovo-Nagymaros Project Case, Ítélet, 1997. szeptember 25, 140. pont*

„A Bíróság tudatában van annak, hogy a környezetvédelem területén **éberségre és megelőzésre** van szükség, mivel a természeti környezetben okozott károk gyakran visszafordíthatatlanok, illetve az ilyen **károk helyreállításának velejárója a helyreállítás lehetőségeinek korlátozottsága**. Az emberiség a történelem során, gazdasági és egyéb okok miatt, folyamatosan beavatkozott a természet rendjébe. A múltban ez gyakran a természetre gyakorolt hatások figyelmen kívül hagyásával történt. Az új tudományos ismereteknek köszönhetően, és mivel az emberiség egyre jobban tudatára ébred az őt - **a jelenlegi és a jövőbeni generációkat** - fenyegető veszélyeknek, melyeket ezeknek **a beavatkozásoknak a meggondolatlan és mértéktelen gyakorlása idéz elő**, új normák és szabványok alakultak ki, amelyeket , az elmúlt két évtizedben nagyszámú okmányba foglaltak. Ezeket az új normákat nemcsak akkor kell figyelembe venni, és az ilyen új szabványokra nemcsak akkor kell kellő súlyt helyezni, amikor az államok egy új tevékenységet mérlegelnek, hanem múltban megkezdett tevékenységek folytatása során is. A gazdasági fejlődés és a környezetvédelem összeegyeztetésének szükségességét találóan fejezi ki a **fenntartható fejlődés fogalma**.”

A KÖTELEZETTSÉG FORRÁSA

BÍRÓI DÖNTÉSEK

*Minors Oposa v. The Secretary of the Department of
Environment and Natural Resources
The Philippines Supreme Court, 1993. július 30.*

Elismerték a gyermekek és a jövő nemzedékek perképeségét arra, hogy a jövő generációk érdekeit sértő erdészeti gyakorlat ellen pert indítsanak.

ELMÉLETI KÖVETKEZMÉNYEK

A nemzedékek közötti igazságosság elvei (E. B. Weiss)

A választás lehetőségének a megőrzése

A „választási lehetőségének a megőrzése azt kívánja meg, hogy mindent összevetve az erőforrás-alap sokfélesége fennmaradjon” (In Fairness to Future Generations, 42. old)

A minőség megőrzése

„.azt kívánja meg, hogy a természeti és kultúrlis örökséget ne hagyjuk hátra rosszabb állapotban, mint ahogyan megkaptuk”

A hozzáférés lehetőségének a megőrzése

„... A jelen nemzedéknek az ésszerű, megkülönböztetés-mentes hozzáférés jogát adja földünk természeti és kulturális örökségéhez”

ELMÉLETI KÖVETKEZMÉNYEK

Véges (kimerülő) erőforrások (Nagy B.)

Belátható idő (hét nemzedék) - az időhorizonton túliak

Nekik: az ismert készletek fele – nekik a másik fele

Minden nemzedéknél újratekdeni – mindig az ismert készlet
7,14%-a jut

ELMÉLETI KÖVETKEZMÉNYEK

A hosszú távot magukba foglaló jogelvek és koncepciók

Elvek

Az elővigyázatosság elve

Az államok (és más szereplők) közös, de differenciált felelőssége)

Koncepciók

Fenntartható fejlődés

Az emberiség közös öröksége

Az emberiség közös ügye/gondja

ELMÉLETI KÖVETKEZMÉNYEK

A képviselet problémája

Fognak létezni egyáltalán?

Jogaik vannak vagy érdekeik?

Van nemzetközi

jogalanyiségük/cselekvőképességük?

Miképp lehet preferenciáikat azonosítani

Ki képviselje a feltételezett preferenciáikat

GYAKORLATI KÖVETKEZMÉNYEK

Intézmények léteznek pl. Finnország, Németország, Kanada Wales.

Védegylet: javaslat a jövő nemzedékek országgyűlési biztosára (2000 március)

- kudarc a Parlamentben közel egytucat magyar környezetvédő szervezet megalakítja a JŐNEK-et, félévente, évente jelentést adnak ki.
- 2007 november: beiktatják az 1993. évi LIX. törvénybe a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának intézményét
- 2008 március: az országgyűlés megválasztja a biztost (Dr. Fülöp Sándort)
- 2011: 2012. január 1-jei hatállyal megszűnik a biztos intézménye, feladatát az általános biztos egyik helyettese veszi át.

Az ENSZ-ben is javasolták egy Jövő Nemzedékek Főbiztos létrehozását Rio+20 kapcsán

Köszönöm a figyelmüket!

Nagy Boldizsár
www.nagyboldizsar.hu
nagyboldi@ajk.elte.hu